

การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน

A Study of The Competency Components Happiness of Early Childhood Teachers in School

นิลาวัลย์ หาระโคตร¹

ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์² และ อภิสิตี สมศรีสุข³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร^{1,2,3}

Nilawan Harakhot¹

Suphirun Jantarak² and Apisit somsrisk³

Sakon Nakhon Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: nilawanhara3@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ กระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ (1) การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และ (2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบประเมินความเหมาะสมชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย (2) การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (3) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (4) การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย และ (5) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย โดยองค์ประกอบทั้งหมดได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.98$, S.D. = 0.36) แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านมีความครอบคลุมและสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ตลอดจนเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาวิชาชีพครู และการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมาตรฐานวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: สมรรถนะครูปฐมวัย; การศึกษาปฐมวัย; การพัฒนาวิชาชีพครู; การบริหารหลักสูตร; การพัฒนาครู

* ได้รับบทความ: 14 ตุลาคม 2568; แก้ไขบทความ: 21 พฤศจิกายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2569

Abstract

This research aimed to investigate the competency components of early childhood teachers in schools through documentary research and an evaluation of the appropriateness of the synthesized components. The study was conducted in two phases. Phase 1 involved synthesizing competency components from ten relevant documents, theories, and previous research studies. Phase 2 focused on evaluating the appropriateness of the identified competency components by five experts selected through purposive sampling. The research instruments consisted of a document synthesis form and a five-point rating scale questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that the competency components of early childhood teachers comprised five dimensions: (1) professional development of early childhood teachers, (2) curriculum management and learning experience design, (3) promotion of early childhood development, (4) early childhood classroom management, and (5) collaboration and partnerships with communities to support early childhood learning. Overall, all competency components were evaluated at the highest level of appropriateness ($M = 4.98$, $SD = 0.36$), indicating that the proposed framework comprehensively reflects the essential competencies required of early childhood teachers. The findings can serve as a practical framework for teacher professional development, educational policy formulation, competency assessment, and the enhancement of early childhood education quality in accordance with the demands of the 21st century

Keywords: Early Childhood Teacher Competency; Early Childhood Education; Professional Development; Curriculum Management; Teacher Competency

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนามนุษย์ เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เด็กมีการเจริญเติบโตและเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมในช่วงวัยนี้จึงมีผลต่อคุณภาพชีวิต ความพร้อมในการเรียนรู้ และการพัฒนาในระยะยาวของเด็ก ครูปฐมวัยจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ

ภายใต้บริบทของสังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรม บทบาทของครูปฐมวัยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดความรู้หรือดูแลเด็กในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ต้องสามารถบริหารหลักสูตร ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประเมินพัฒนาการเด็ก ตลอดจนประสานความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สมรรถนะของครูปฐมวัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย และมีส่วนโดยตรงต่อการวางรากฐานการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต

สมรรถนะครูปฐมวัยเป็นการบูรณาการความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และเจตคติที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ครูที่มีสมรรถนะรอบด้านย่อมสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อพัฒนาการและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง บริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเหมาะสม และสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยยังมีความหลากหลาย ทั้งในด้านจำนวนองค์ประกอบ ขอบเขตเนื้อหา และคำจำกัดความ ส่งผลให้การนำไปใช้เป็นกรอบสำหรับการพัฒนาครู การประเมินสมรรถนะ และการกำหนดนโยบายยังขาดความชัดเจนและความเป็นระบบ

แม้ที่ผ่านมาได้มีการศึกษาสมรรถนะครูปฐมวัยในหลายบริบท เช่น การพัฒนาวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน แต่ผลการศึกษาส่วนใหญ่มักมุ่งศึกษาเฉพาะด้านหรือศึกษาในพื้นที่เฉพาะ ทำให้ยังขาดการสังเคราะห์องค์ประกอบที่ครอบคลุมและสามารถใช้อธิบายสมรรถนะครูปฐมวัยในภาพรวมได้อย่างเป็นระบบ ช่องว่างดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะที่มีความชัดเจน เหมาะสม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงเรียนได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน โดยสังเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำองค์ประกอบที่ได้ไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้องค์ประกอบสมรรถนะที่มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับบทบาทของครูปฐมวัยในบริบทปัจจุบัน ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องในการนำไปใช้เป็นกรอบสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครู การประเมินสมรรถนะ การกำหนดแนวทางหรือแผนพัฒนาครู ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการสังเคราะห์เอกสารและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัย

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลประกอบด้วยเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูปฐมวัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 10 แหล่ง ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยกำหนดเกณฑ์ให้เป็นงานวิจัยหรือเอกสารทางวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย การจัดการศึกษาปฐมวัย และการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบร่วมของสมรรถนะครูปฐมวัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร (Document Synthesis Form) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาโดยคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจำแนกองค์ประกอบที่ปรากฏในเอกสารแต่ละฉบับ จากนั้นสังเคราะห์องค์ประกอบที่มีลักษณะสอดคล้องกัน และคำนวณค่าความถี่และร้อยละของการปรากฏในเอกสาร โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป จึงถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของสมรรถนะครูปฐมวัย

ระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1. อาจารย์มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษา และมีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน

2. ผู้บริหารสถานศึกษา วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญ

การพิเศษ และมีประสบการณ์บริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

3. ศึกษานิเทศก์ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน

4. ครูปฐมวัย วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย มีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Scale) ตั้งแต่ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด ถึงระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยที่ปรากฏร่วมกันและมีความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย
2. การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
4. การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย
5. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย

รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน

องค์ประกอบสมรรถนะ	ความถี่	ร้อยละ	ผลการสังเคราะห์
การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย	8	80.00	ผ่านเกณฑ์
การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	7	70.00	ผ่านเกณฑ์
การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	6	60.00	ผ่านเกณฑ์
การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย	6	60.00	ผ่านเกณฑ์
การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย	6	60.00	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า การสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยได้จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีความถี่สูงที่สุด ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย มีความถี่ 8 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมา ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีความถี่ 7 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 70 ส่วน การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย มีความถี่เท่ากัน คือ 6 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 60 ซึ่งทุกองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสะท้อนถึงสมรรถนะสำคัญที่ครูปฐมวัยควรมีในการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน

หลังจากสังเคราะห์องค์ประกอบแล้ว ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน

องค์ประกอบสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.96	0.89	มากที่สุด
การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	4.96	0.89	มากที่สุด
การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.98	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.98$, S.D. = 0.36)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบที่ได้รับการประเมินในระดับสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมา ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 4.96$, S.D. = 0.89) ซึ่งทุกองค์ประกอบได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่สังเคราะห์ขึ้นมีความครอบคลุม สอดคล้องกับบทบาทของครูปฐมวัย และสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย (2) การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (3) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (4) การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย และ (5) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทบาทของครูปฐมวัยในปัจจุบันมีได้จำกัดเฉพาะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ครอบคลุมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน การจัดการหลักสูตร การบริหารจัดการชั้นเรียน การทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมาตรฐานวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าสมรรถนะครูปฐมวัยเป็นองค์ประกอบเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะวิชาชีพเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ National Association for the Education of Young Children (NAEYC, 2020) ที่เสนอว่าครูปฐมวัยควรมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสอดคล้องกับ OECD (2019) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพครูเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในระยะยาว

เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับสูงสุด ($\bar{x} = 5.00$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ หลักสูตร เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา

ครูที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องย่อมสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Darling-Hammond et al. (2017) ที่อธิบายว่าการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับ NAEYC (2020) ที่กำหนดให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาวิชาชีพเป็นสมรรถนะหลักของครูปฐมวัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสายรุ้ง เหล็กแปง (2561) และปริยาภรณ์ หนองบัว (2565) ซึ่งพบว่า การพัฒนาวิชาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะครูปฐมวัยและมีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยตรง

สำหรับ การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด เนื่องจากครูปฐมวัยต้องสามารถออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ และประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) และแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ Trilling และ Fadel (2009) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นการพัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย

ด้าน การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าองค์ประกอบอื่นเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กเป็นหัวใจของการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบด้านอื่นร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาวิชาชีพ การจัดหลักสูตร หรือการบริหารชั้นเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ NAEYC (2020) และ OECD (2019) ที่ระบุว่าการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาปฐมวัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ คะหวางค์ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นภารกิจหลักที่ครูปฐมวัยทุกคนต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย และ การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การบริหารบรรยากาศในชั้นเรียน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดระบบนิเวศทางการศึกษาของ Bronfenbrenner ที่อธิบายว่าการพัฒนาเด็กเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจึงช่วยเสริมสร้างคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์และเกื้อหนุนกันอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ การพัฒนาวิชาชีพช่วยยกระดับศักยภาพของครู การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การบริหารจัดการชั้นเรียนสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนช่วยสนับสนุนการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง และทั้งหมดนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างสมบูรณ์ ผลการศึกษาจึงสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย การกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาครู และการยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรนำองค์ประกอบสมรรถนะครูปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย (2) การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (3) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (4) การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย และ (5) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย ไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาศักยภาพครูปฐมวัยอย่างเป็นระบบ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำองค์ประกอบสมรรถนะที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินสมรรถนะครู การวางแผนพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครู

1.3 สถาบันผลิตครูและหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาครูสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรผลิตครู หลักสูตรอบรม และหลักสูตรพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

1.4 ครูปฐมวัยสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการประเมินตนเอง (Self-assessment) และวางแผนพัฒนาสมรรถนะรายด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาวิชาชีพ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

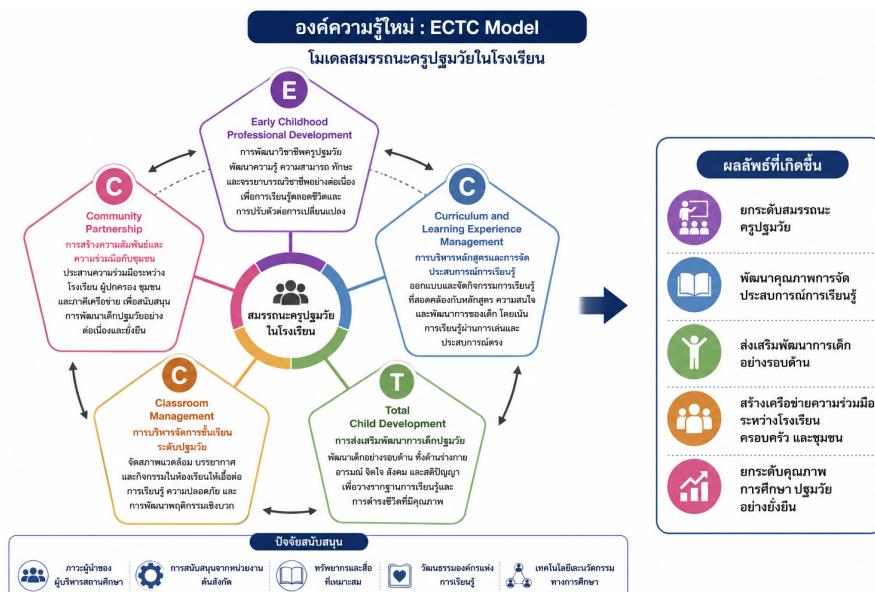
2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาวิชาชีพ และการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะครูปฐมวัย

2.2 ควรพัฒนาและตรวจสอบโมเดลสมรรถนะครูปฐมวัยโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อยืนยันความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบที่ค้นพบ

2.3 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้กรอบสมรรถนะครูปฐมวัยในการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมหรือรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ และประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อสมรรถนะครูและคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.4 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังโรงเรียนในสังกัดและบริบทที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน โรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบสมรรถนะและเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงผลการวิจัยในระดับประเทศ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ ECTC Model (Early Childhood Teacher Competency Model)

การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนเกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย (E) (2) การบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (C) (3) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (T) (4) การบริหารจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัย (C) และ (5) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน (C) โดยมีภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากหน่วยงาน ทรัพยากร วัฒนธรรมองค์กร และเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนา ส่งผลให้เกิดการยกระดับสมรรถนะครูคุณภาพการจัดการเรียนรู้ พัฒนาการเด็ก ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2557). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

ปรียาภรณ์ หนองบัว. (2565). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์).

สายรุ้ง เหล็กแปง. (2561). สมรรถนะครูปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).

สุพรรณิ คะหวางค์. (2565). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2563). กรอบสมรรถนะครู. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2561-2580. กระทรวงศึกษาธิการ.

อนุศรา อุดทะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2017). Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science*, 21(3), 97–140. <https://doi.org/10.1080/10888691.2017.1398643>

- National Association for the Education of Young Children. (2020). Professional standards and competencies for early childhood educators. National Association for the Education of Young Children.
- OECD. (2019). Providing quality early childhood education and care: Results from the Starting Strong Survey 2018. OECD Publishing.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). 21st century skills: Learning for life in our times. Jossey-Bass.
- Yuni Sugiarti & Watini, S. (2021). Teacher competency model in early childhood education. International Journal of Education, 9(2), 120-130.